

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ποιότητα: αναγκαία συνθήκη για τη δημιουργία εμπιστοσύνης στα προσόντα

Αν θέλουμε ένα προσόν να έχει αξία, πρέπει να εμπνέει εμπιστοσύνη. Το κατά πόσο ένα πιστοποιητικό ή δίπλωμα θα μπορέσει να χρησιμοποιηθεί για απασχόληση ή μετεκπαίδευση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα μαθησιακά αποτελέσματα, τα οποία εξασφάλισε το άτομο που έχει ολοκληρώσει επιτυχώς το σχετικό πρόγραμμα, καθώς και τις υποχρεωτικές εξετάσεις.

Η συστηματική **διασφάλιση ποιότητας** αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της εμπιστοσύνης. Όσα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης δεν διαθέτουν κάποια επίσημη διασφάλιση ποιότητας κινδυνεύουν να χαρακτηριστούν τα πιστοποιητικά τους ψευδεπίγραφα.

Η εμπιστοσύνη είναι επίσης κρίσιμης σημασίας για την εφαρμογή των πλαισίων επαγγελματικών προσόντων που βρίσκεται αυτή τη στιγμή σε εξέλιξη ανά την Ευρώπη ⁽¹⁾. Τα πλαίσια επαγγελματικών προσόντων έχουν σκοπό να διευκολύνουν τη χρήση όλων των επαγγελματικών προσόντων, ανεξαρτήτως εκπαιδευτικού φορέα και κράτους. Αυτό προϋποθέτει την περιγραφή των προσόντων με όρους **μαθησιακών αποτελεσμάτων**.

Η συστηματική διασφάλιση ποιότητας επιτρέπει σε κάθε ενδιαφερόμενο να κρίνει εάν το χαρτί που του επιδεικνύει ο υποψήφιος έχει ουσιαστικό αντίκρισμα.

Πού επικεντρώνονται τα συστήματα για τη διασφάλιση της ποιότητας

Είναι γενικά παραδεκτό ότι επιβάλλεται να συνδεθούν τα επαγγελματικά προσόντα, τα πλαίσια προσόντων και η διασφάλιση της ποιότητας. Πώς όμως πρέπει να γίνει αυτό; Κατά παράδοση, τα συστήματα για τη διασφάλιση της ποιότητας επικεντρώνονται στην *παροχή* της εκπαίδευσης, π.χ. στην ποιότητα της διδασκαλίας και της κατάρτισης. Η μετατόπιση του κέντρου βάρους στα μαθησιακά *αποτελέσματα*, που

πραγματοποιείται τώρα σε όλα τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενώ παράλληλα εφαρμόζονται με ταχείς ρυθμούς αναλυτικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων ⁽²⁾, σημαίνει ότι και τα συστήματα για διασφάλιση ποιότητας πρέπει να ακολουθήσουν αυτή την τάση. Αυτό καθίσταται σαφές εάν εξετάσουμε πώς η σύσταση για το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων ορίζει το επαγγελματικό προσόν.

Πλαίσιο 1 Σύνδεση μεταξύ του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων και συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας

Η σύσταση σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ) του 2008 εκθέτει στο παράρτημα ΙΙΙ τις αρχές της διασφάλισης ποιότητας που πρέπει να διέπουν την εφαρμογή του πλαισίου. Αυτή η προσπάθεια συνεχίστηκε με τα 10 κριτήρια που διέπουν την αντιστοίχιση των εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων με το ΕΠΕΠ ⁽³⁾. Τα κριτήρια 5 και 6 αναφέρονται ρητά στην ανάγκη να τεκμηριώνονται οι υφιστάμενες ρυθμίσεις για τη διασφάλιση ποιότητας, υπογραμμίζοντας τη σημασία τους για τη θεμελίωση της εμπιστοσύνης κατά τη σύγκριση των εθνικών πλαισίων προσόντων. Η σύσταση του 2009 σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EQAVET) επίσης τονίζει ότι «το πλαίσιο θα πρέπει να υποστηρίξει την εφαρμογή του ΕΠΕΠ, ιδίως όσον αφορά την ποιότητα της πιστοποίησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων».

⁽¹⁾ Σύμφωνα με τη μελέτη για το ΕΠΕΠ (Cedefop 2005) ένα ευρωπαϊκό μετα-πλαίσιο θα πρέπει να προάγει τις λεγόμενες «ζώνες αμοιβαίας εμπιστοσύνης» παραπέμποντας σε κοινά ευρωπαϊκά επίπεδα αναφοράς τα οποία θα καθορίζονται βάσει μαθησιακών αποτελεσμάτων.

⁽²⁾ Στα πέντε έτη από την έγκριση του ΕΠΕΠ, τα 29 κράτη μέλη, οι υποψήφιοι χώρες και τα μέλη του ΕΟΧ έχουν εκπονήσει αναλυτικά εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων.

⁽³⁾ Βλ. κριτήρια 5 και 6 στο έγγραφο «Criteria and procedures for referencing national qualifications levels to the EQF» που διατίθεται στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/eqf/criteria_en.pdf.

Πλαίσιο 2 **Ορισμός του επαγγελματικού προσόντος**

Ως επαγγελματικό προσόν νοείται το «επίσημο αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αξιολόγησης και επικύρωσης, το οποίο επιτυγχάνεται όταν ο αρμόδιος φορέας διαπιστώνει ότι ένα άτομο έχει επιτύχει μαθησιακά αποτελέσματα που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες προδιαγραφές».

Αυτός ο ορισμός υπογραμμίζει τις παραμέτρους της πιστοποίησης που καλλιεργούν την εμπιστοσύνη.

Αυτές είναι:

- μαθησιακά αποτελέσματα,
- αξιολόγηση και επικύρωση,
- πρότυπα/προδιαγραφές,
- αρμόδιος φορέας.

Τα πλαίσια επαγγελματικών προσόντων, εργαλεία διαφάνειας και αλλαγής (2012)

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/20509.aspx>

Βέβαια, η αυξημένη προσοχή που δίνεται στα αποτελέσματα της μάθησης – και τα συγκεκριμένα ζητήματα που εγείρει σχετικά με τη διασφάλιση της ποιότητας – δεν σημαίνει ότι η ποιότητα των εκπαιδευτικών εισροών πρέπει να τύχει λιγότερης προσοχής. Το μήνυμα είναι μάλλον ότι οι υπάρχουσες ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας δεν δίνουν τη δέουσα προσοχή στο θέμα της πιστοποίησης. Χωρίς αμφιβολία, η ποιότητα όλων των συντελεστών – εισροών, διαδικασιών και αποτελεσμάτων – είναι εξίσου σημαντική.

Διασφαλίζοντας την ποιότητα των μαθησιακών αποτελεσμάτων

Η χρήση των μαθησιακών αποτελεσμάτων – δηλαδή τι γνωρίζει, τι κατανοεί και τι είναι σε θέση να κάνει ο εκπαιδευόμενος μετά το πέρας της μαθησιακής διαδικασίας – διαμορφώνει ολοένα και περισσότερο την ευρωπαϊκή πολιτική και πρακτική στον τομέα της

εκπαίδευσης και κατάρτισης. Τα μαθησιακά αποτελέσματα προσδοκείται ότι θα επιτρέψουν την ευκολότερη κατανόηση των επαγγελματικών προσόντων, θα καταστήσουν υπευθυνότερους τους φορείς παροχής επαγγελματικών προσόντων και θα προαγάγουν την ενεργό μάθηση. Αυτό θα εξαρτηθεί από τον ορισμό και την εφαρμογή των μαθησιακών αποτελεσμάτων, αλλά λύση που να καλύπτει όλες αδιακρίτως τις περιπτώσεις δεν υπάρχει: τα μαθησιακά αποτελέσματα πρέπει να προσδιορίζονται και να περιγράφονται με προσοχή ώστε να είναι τα κατάλληλα για τον συγκεκριμένο σκοπό.

Οι ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας πρέπει να παρακολουθούν κριτικά και να βελτιώνουν συστηματικά τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα μαθησιακά αποτελέσματα. Πρέπει να επικεντρώνονται στο ενδεδειγμένο επίπεδο λεπτομέρειας, στην ισορροπία μεταξύ γενικών και ειδικών δεξιοτήτων, και στο βαθμό στον οποίο οι περιγραφικοί δείκτες των πλαισίων επαγγελματικών προσόντων μπορούν να αξιολογηθούν ή όχι. Είναι επίσης αναγκαίο να αξιολογηθεί η επίδραση των περιγραφικών δεικτών μαθησιακών αποτελεσμάτων στη διδασκαλία και την κατάρτιση και να εξεταστεί το αποτέλεσμά τους στη μαθησιακή διαδικασία αυτή καθαυτή.

Η ποιότητα των μαθησιακών αποτελεσμάτων πρέπει συνεπώς να διασφαλιστεί συστηματικά σε πολλά επίπεδα: προσδιορισμός των περιγραφικών δεικτών για τα πλαίσια επαγγελματικών προσόντων· ορισμός των προτύπων ποιότητας· συγγραφή προγραμμάτων σπουδών· και συμφωνία επί των προτύπων αξιολόγησης.

Διασφάλιση ποιότητας στην αξιολόγηση και επικύρωση

Η αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων γίνεται σημαντικότερη, καθώς τα συστήματα απόκτησης επαγγελματικών προσόντων αρχίζουν να επιτρέπουν την απόκτηση προσόντων μέσω διαφορετικών μαθησιακών διαδρομών. Η ποιότητα αυτών των εναλλακτικών μαθησιακών διαδρομών, όπως είναι η μάθηση με βάση την εργασία, μπορεί να διασφαλιστεί μόνο εάν αναπτυχθούν αξιόπιστοι τρόποι να διαπιστώνεται κατά πόσον τα απαιτούμενα/αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα έχουν επιτευχθεί.

Για παράδειγμα, η αξιοπιστία των συστημάτων επικύρωσης για τη μη τυπική μάθηση εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο η αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων μπορεί να είναι αξιόπιστη. Το

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναλύει αυτά τα ζητήματα στη σύστασή του για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης ⁽⁴⁾ που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2012. Καλεί τα κράτη μέλη να προβλέψουν ρυθμίσεις επικύρωσης για τη μη τυπική και την άτυπη μάθηση, και να τις συνδέσουν με τα εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων και τις ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας. Η σημασία που αποδίδεται στην αξιολόγηση και τη χρήση προδιαγραφών που να βασίζονται στα μαθησιακά αποτελέσματα φαίνεται από τις ρυθμίσεις για τη διασφάλιση ποιότητας στην επικύρωση που έχουν θεσπιστεί στην Ευρώπη (π.χ. στη Γαλλία, στην Πορτογαλία και στη Φινλανδία).

Παροχή προσόντων: ποιοι είναι οι «αρμόδιοι φορείς»;

Μέχρι σήμερα, οι φορείς που παρείχαν επαγγελματικά προσόντα ήταν κατά κανόνα εκπαιδευτικά ιδρύματα, όπως πανεπιστήμια, ή δημόσιες αρχές, π.χ. το υπουργείο παιδείας. Τώρα βλέπουμε ολοένα περισσότερες ιδιωτικές εταιρείες (ιδίως πολυεθνικές), κλαδικούς φορείς και διεθνείς οργανισμούς να εκδίδουν δικά τους επαγγελματικά προσόντα. Προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος παροχής προβληματικών προσόντων που θα απειλούσαν ενδεχομένως την αξιοπιστία του γενικότερου συστήματος, οι ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας πρέπει να κοιτάζουν πέρα από τους δημόσιους φορείς, και να αντιμετωπίσουν την περίπλοκη νέα πραγματικότητα κατά μέτωπο.

International qualifications
(2012)

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/20265.aspx>

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη κινηθεί τη σχετική διαδικασία. Οι Κάτω Χώρες και η Σουηδία έχουν θεσπίσει κριτήρια ποιότητας και διαδικασίες που τους επιτρέπουν να εντάσσουν τα προσόντα που παρέχονται εκτός του τομέα τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στο εθνικό πλαίσιο επαγγελματικών

προσόντων. Για παράδειγμα, στις Κάτω Χώρες, αν μία ιδιωτική εταιρεία θέλει τα επαγγελματικά προσόντα που παρέχει να ενταχθούν στο εθνικό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων, πρέπει πρώτα να λάβει πιστοποίηση 5ετούς διάρκειας, να επιλέξει το επίπεδο του πλαισίου προσόντων που θεωρεί ως το πλέον κατάλληλο, να προσδιορίσει τα μαθησιακά αποτελέσματα σύμφωνα με τις βασικές παραμέτρους των περιγραφικών δεικτών των επιπέδων στο ολλανδικό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων, να περιγράψει τα διδακτέα ύλη, να προσδιορίσει τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους αξιολόγησης και να συνδέσει τα προσόντα με περιγραφές των σχετικών θέσεων εργασίας.

Η ρύθμιση και η αποδοχή αυτού του είδους επαγγελματικών προσόντων αναμένεται να αποτελέσει τη νέα τάση. Σχεδόν το ήμισυ των χωρών που διαθέτουν εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων δηλώνουν ⁽⁵⁾ ότι σκοπεύουν να συμπεριλάβουν σε αυτά ιδιωτικούς και μη τυπικούς φορείς εντός σύντομου χρονικού διαστήματος.

Η ποιότητα των αποτελεσμάτων βάσει «συγκεκριμένων προτύπων»

Οι ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας πρέπει να επιδεικνύουν ιδιαίτερη προσοχή στον (επανα)καθορισμό και την ανανέωση των προτύπων για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση. Η θέσπιση των σωστών προτύπων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνεργασία μεταξύ αγοράς εργασίας και εκπαίδευσης και κατάρτισης (όπως στην Αυστρία, τη Γερμανία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία). Έτσι τα εν λόγω προσόντα θα γίνουν πιο αξιόπιστα και κατάλληλα για τις ανάγκες της αγοράς.

Επιλογές πολιτικής: διαφορετικές δυνατότητες, κοινός στόχος

Η ταχεία ανάπτυξη των πλαισίων προσόντων που βασίζονται στα μαθησιακά αποτελέσματα δείχνει ποιες είναι οι προτεραιότητες της Ευρώπης: να καταστούν τα προσόντα εύκολα κατανοητά («διαφανή») και συγκρίσιμα μεταξύ χωρών, και να αυξηθούν οι ευκαιρίες μετακίνησης ανάμεσα σε διάφορα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και σε διαφορετικές μαθησιακές διαδρομές («διαπερατότητα»).

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:EL:PDF>.

⁽⁵⁾ Έρευνα Cedefop/ΓΔ Εκπαίδευσης και Πολιτισμού στο πλαίσιο δραστηριότητας μάθησης από ομοτίμους με θέμα τη «Διεύρυνση των εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων», Σουηδία, 28.2.2013.

Για να επιτευχθεί αυτό, τα πλαίσια επαγγελματικών προσόντων και οι μηχανισμοί για τη διασφάλιση της ποιότητας πρέπει να συνεργάζονται συστηματικά προκειμένου να διασφαλίζεται η εμπιστοσύνη. Αυτή η σχέση πρέπει να επικεντρώνεται στην πιστοποίηση και να επιδιώκει τη διασφάλιση της ποιότητας των μαθησιακών αποτελεσμάτων, της αξιολόγησης, των φορέων παροχής προσόντων και των αρμόδιων φορέων, καθώς και των προτύπων.

Trends in VET policy in Europe (2012)

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/20814.aspx>

Είναι σημαντικό να συνεργάζονται φορείς από τον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (γενική, επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση) και της παροχής επαγγελματικών προσόντων (δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα). Η ιρλανδική απόφαση για την ίδρυση ενός ενιαίου φορέα για τα επαγγελματικά προσόντα και τη διασφάλιση ποιότητας ⁽⁶⁾ δείχνει ότι οι ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας πρέπει να καλύπτουν όχι μόνο όλα τα επίπεδα και τους τύπους προσόντων, αλλά και την αξιοπιστία της πιστοποίησης.

Η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης θα μπορούσε, προσαρμόζοντας ανάλογα τις κοινές αρχές ποιότητας της σύστασης για το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων, να δημιουργήσει στενότερους δεσμούς μεταξύ της διασφάλισης ποιότητας και των πλαισίων προσόντων. Ο διάλογος με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς μπορεί να βελτιώσει τα συστήματα για τη διασφάλιση της ποιότητας, εφόσον επικεντρωθεί στις τέσσερις διαστάσεις που αναφέρθηκαν ανωτέρω: ποιότητα των μαθησιακών αποτελεσμάτων, αξιολόγηση και επικύρωση, πρότυπα και αρμοδιότητα του φορέα παροχής των προσόντων.

⁽⁶⁾ Απόφαση για την ενοποίηση των αρμοδιοτήτων των ακόλουθων φορέων: Further Education and Training Awards Council, Higher Education and Training Awards Council, National Qualifications Authority of Ireland και Irish Universities Quality Board.

Προσεχώς:

- «Ανάλυση και επισκόπηση των εξελίξεων σχετικά με τα εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων σε ευρωπαϊκές χώρες»

Το Cedefop διενεργεί έρευνες και συγκριτικές αναλύσεις για την επαγγελματική εξέλιξη και κατάρτιση και τη διά βίου μάθηση. Υποστηρίζει την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων και των εθνικών πλαισίων προσόντων, απαντώντας σε ζητήματα όπως η αλληλεπίδραση μεταξύ ρυθμίσεων για τη διασφάλιση της ποιότητας και των πλαισίων επαγγελματικών προσόντων.

Σας καλούμε να υποβάλετε τα ερωτήματά σας στην υπηρεσία μας «Ask a VET expert»:

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/Information-services/ask-a-vet-expert.aspx>